

Handläggare: Hanna Markkula
Telefon: 08-508 10 133

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
sammanträde 080918

Värdigt liv i äldreomsorgen - svar på remiss

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Marianne Snell
avdelningschef

Sammanfattning

I betänkandet "Värdigt liv i äldreomsorgen" presenteras förslag på hur äldreomsorgen ska förändras så att äldre människor med insatser från äldreomsorgen ska kunna leva utifrån sin identitet och personlighet. Syftet är att göra det tydligt för alla vad äldreomsorgen ska erbjuda och vad de äldre och deras anhöriga ska kunna förvänta sig av äldreomsorgen. Förvaltningen är i stort sett positiv till utredningen och anser att den utgör ett bra underlag och riktlinjer för de värderingar och de förhållningssätt som ska gälla i äldreomsorgen. I tjänsteutlåtandet ger förvaltningen kommentarer till vissa delar i utredningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreomsorgsavdelningen. Stadsdelsnämndens pensionärsråd behandlar förslaget den 8 september 2008. Samverkan med de fackliga organisationerna sker den 16 september och information till landstinget ges den 11 september.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 1 mars 2007 att tillsätta en särskild utredning med uppgift att lägga fram förslag på en värdighetsgaranti för vård och omsorg om äldre. Utredarna har i sitt betänkande "Värdigt liv i äldreomsorgen" (SOU 2008:51) inriktat förslagen på hur äldre människor med insatser från äldreomsorgen ska kunna leva utifrån sin identitet och personlighet. Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bland annat Östermalms stadsdelsnämnd med anledning av betänkandet. Yttrandet ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 22 september 2008.

Sammanfattning av förslagen

För att äldre ska få ökat inflytande över de beviljade insatserna föreslås att socialtjänstlagen kompletteras med bestämmelse om att äldre, så långt som möjligt, kunna välja när och hur insatserna organiseras samt att det i en genomförandeplan ska framgå vad som ska uppnås med hjälpinsatserna och hur de ska genomföras. Utredningen föreslår även att en bestämmelse om en nationell värdegrund införs i socialtjänstlagen. Värdegrunden ska visa den inriktning och de förhållningssätt som ska gälla för äldreomsorgen.

För att implementera värdegrunden föreslås ett stimulansbidrag för att utbilda äldreomsorgens ledare i värdegrundsarbete. Det föreslås att pengar avsätts för framtagande av handlednings- och informationsmaterial om värdegrundsarbetet samt att kommunen genom en komplettering i socialtjänstlagen åläggs att årligen offentliggöra hur man har arbetat med värdegrunden. Utredningen väcker även förslag om att nationella bedömningskriterier tas fram för att tillgodose en nationellt likvärdig tillsyn av värdegrunden.

Det framläggs vidare att ett nationellt instrument för behovsbedömning tas fram och att ett stimulansbidrag införs som ska användas till kunskaps- och kompetensutveckling för biståndshandläggarna i den nationella värdegrunden. Utredningen redovisar även bedömningar kring frågor om värdegrundsmärkning, lokala värdighetsgarantier, synpunkts- och klagomålshantering och kommunal befogenhet att utge ersättning till enskilda personer

Förvaltningens förslag

Förvaltningen är i stort sett positiv till utredningen och anser att den utgör ett bra underlag för de värderingar och de förhållningssätt som ska gälla i äldreomsorgen. Utredningen pekar på områden där brister kan förekomma och som måste utvecklas för att tillförsäkra ökat inflytande och värdigt liv för den enskilde brukaren. Förvaltningens förhoppning är att utredningens förslag kan bidra till att tilliten till äldreomsorgen ökar vilket är viktigt då det på många håll redan idag bedrivs äldreomsorg av god kvalitet. Det är olyckligt när brister inom äldreomsorgen framställs som allmängiltiga och vanligt förekommande. Nedan ges kommentarer till vissa delar i utredningen.

Ledarskapet har stor betydelse för att ett utvecklingsarbete ska få genomslagskraft i en verksamhet och förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om ett stimulansbidrag för ledarskapsutveckling för att implementera värdegrunden. Dock ser förvaltningen en risk i att arbetsledarnas många gånger höga arbetsbelastning kan utgöra ett hinder i att uppnå en ökad värdighet i äldreomsorgen. Personalens förhållningssätt är centralt för att tillgodose den äldres behov av värdigt liv och välbefinnande. Det behövs utrymme för värdegrunds- och etikdiskussioner och att personalen får möjlighet till handledning och stöd från närvarande arbetsledare. Det behövs utöver tillfälliga stimulansbidrag även långsiktiga lösningar där förvaltningen, liksom utredarna, anser att det är nödvändigt att öka antalet arbetsledare.

Som utredarna lyfter fram är personalens kompetens och utbildning avgörande för att kunna erbjuda tjänster med god kvalitet till brukarna. Bristande tillgång på yrkeskompetent omvårdnadspersonal är dock en av de största utmaningarna för den framtida äldreomsorgen och förvaltningen ser gärna fortsatta och intensifierade satsningar på utbildning av personalen. Yrkesrollen måste stärkas och det behövs konkreta förslag på hur omvårdnadspersonalens status kan höjas.

Förvaltningen ställer sig positiv till införandet av en särskild bestämmelse i socialtjänstlagen om en nationell värdegrund. En gemensam värdegrund fastställd i lag tydliggör de värderingar och förhållningssätt som ska gälla i äldreomsorgen och kan förhoppningsvis bidra till ett perspektivskifte i synen på äldre. Det blir tydligare vilka krav som ställs på kommunen och som utredarna påpekar kan detta för vissa verksamheter innebära ökade kostnader för hitta nya arbetssätt i enlighet med värdegrunden. Då många problem och brister som förknippas med äldreomsorg, såsom bristande kontinuitet, tid, trygghet och bemötande, ofta sammanhänger med bristande ekonomiska och personella resurser så ställer sig förvaltningen positiv till förslaget om ett statligt ekonomiskt stöd för att implementera värdegrunden.

Som utredarna belyser kan äldreomsorgens uppdrag uppfattas som otydligt och komplext, orsakerna kan vara många. Det är därför viktigt att kommunen blir tydligare med vad som ingår i det offentliga uppdraget och samtidigt kan vara flexibel i förhållande till den enskildes behov och samhällets resurser. Det är en svår balansgång och förvaltningens förhoppning är att utredningens förslag om lokala värdighetsgarantier kan bidra till att tydliggöra för alla vad man kan förvänta sig av kommunens äldreomsorg och minska gapet mellan medborgarnas förväntningar och tillgängliga möjligheter.

Förvaltningen ställer sig bakom förslaget att socialtjänstlagen kompletteras med en bestämmelse om ökat inflytande för äldre. Det kan förstärka den utveckling som redan pågår inom området och stödja handläggarna i deras arbete att tolka lagen. Som utredarna påpekar är detta är inget nytt utan är snarare ett förtydligande av att socialtjänstens verksamhet ska utformas utifrån den enskildes individuella behov och önsknings. Som förvaltningen ser det är det bra att komma ifrån alltför preciserade beslut och efterfrågar någon form av gemensam begreppsapparat för att skapa mer flexibilitet både för brukare och personal.

I enlighet med utredningen anser förvaltningen att det är angeläget att kommuner i högre grad erbjuder äldre en formellt utsedd kontaktperson enligt socialtjänstlagen. Det kan bidra till att den äldre kan leva ett rikt liv och underlätta för den äldre att göra sin röst hörd. När det gäller synpunkter och klagomål är det positivt med en gemensam patient- och brukarnämnd som kan ge äldre och närstående utökade möjligheter att framföra synpunkter men också bidra till framtagande av underlag för mer generella utvecklingsområden.

Förvaltningen stödjer förslaget om att ta fram ett nationellt instrument för behovsbedömning då det kan bidra till likvärdiga och rättsäkra bedömningar. Generellt sett har biståndshandläggare att hantera ett stort antal ärenden och yrket innebär en komplicerad verklighet med förväntningar från olika håll. Ett bedömningsinstrument kan ge förutsättningar till en mer effektiv handlägningsprocess och säkerställa en systematisk och professionell utredning och bedömning. Vid utvecklandet av ett nationellt bedömningsystem är det viktigt att materialet inte blir för omfattande och detaljstyrt. Instrumentet måste vara flexibelt utifrån ansökans omfattning, handläggaren ska rimligen inte utreda mer än vad ansökan kräver.

Bilaga

Betänkandet Värdigt liv i äldreomsorgen (SOU 2008:51) – sammanfattning